



LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

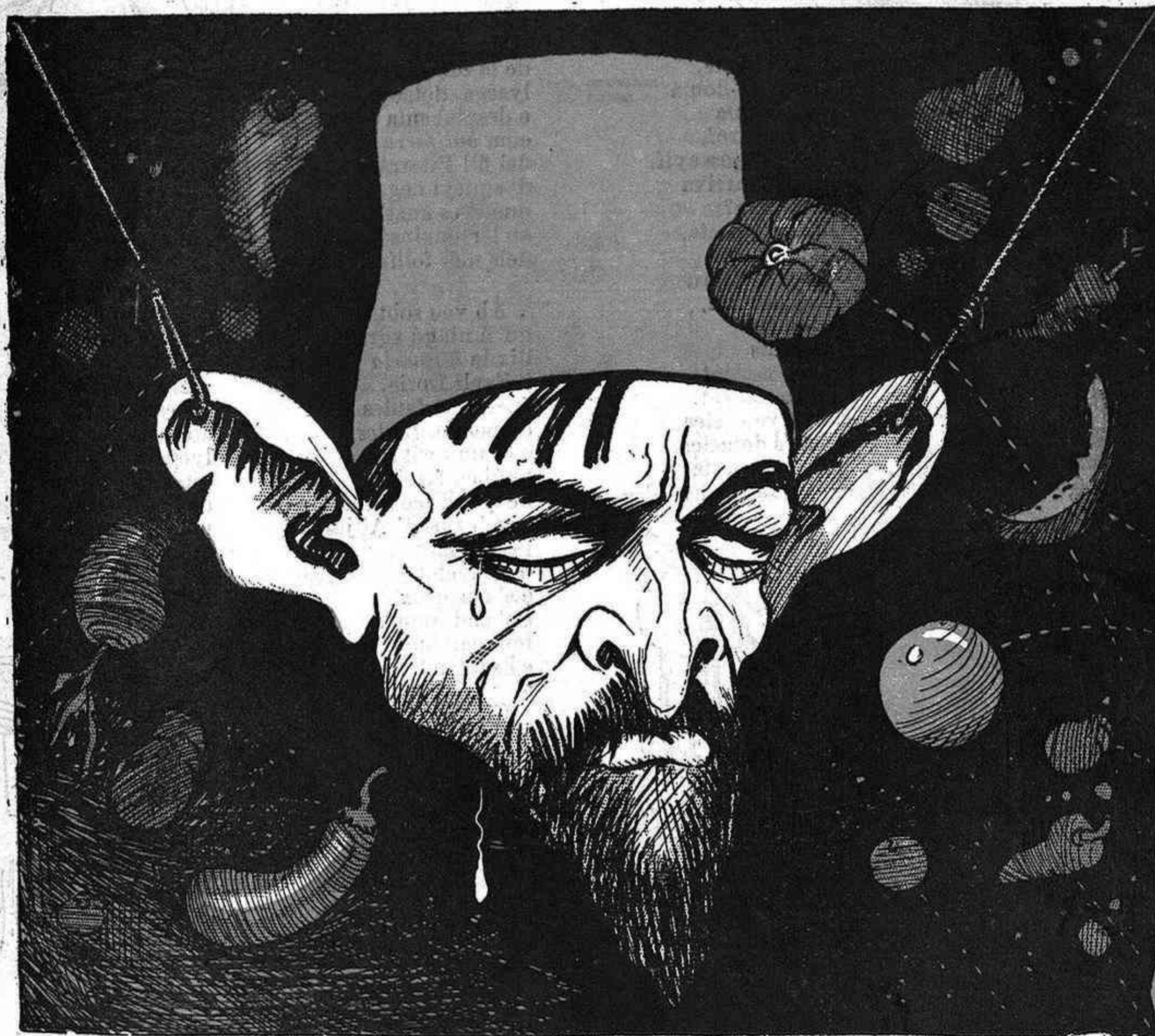
ADMINISTRACIO Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIO

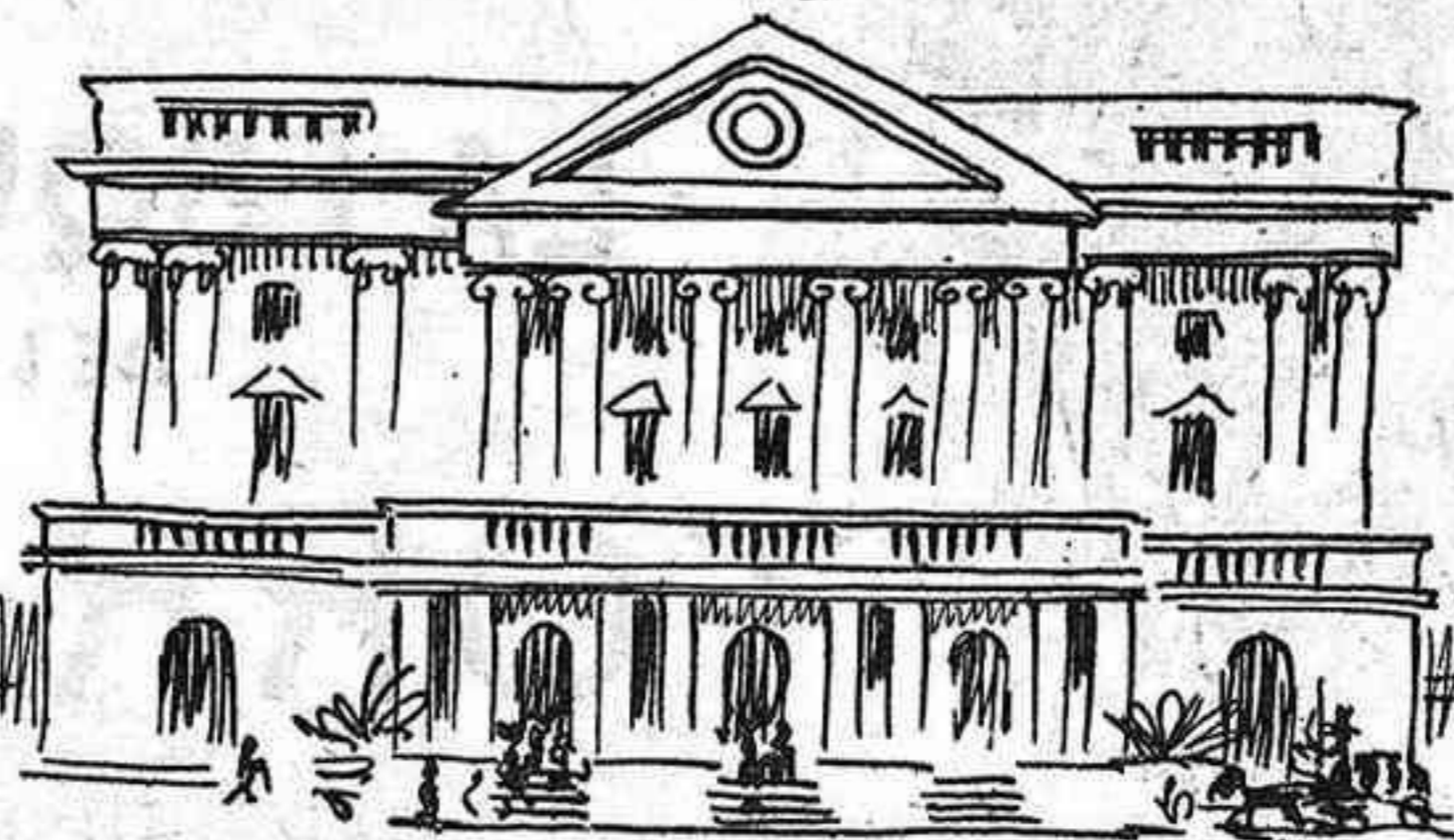
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger, 5.

EL CAP DE TURCH



¡ Sic transit gloria mundi !

Jochs florals



A la faysó
de l' antigó,
la nau de Lyotja
avuy estotja
lo més granat
e endiumentjat
de nostra vila
temps hà tranquila,
pus ja no viu,
del explossiu,
ab aqueyl ay
que dava esglay.

Florets de noyes
força alegroyes
fan baylá 'ls cors
dels aymadors
tots jovincels
e ab molt poch pèls.

Uns quants cipals
d' aqueyls tan alts,
ab un plomero
molt sandunguero
e ab calçotets
d' aqueyls estrets
que fan patí
al femení,
guarden la sala
qu' está de gala,
plena de flors
de tots colors
de lyumaneres
e de banderes (1)



(1) 12 banderes, total 48 ba-
rres.

Mestre Tobelya
aqueyl qu' estelya,
e arrenca e planta,
que fins espanta,
molt amatent
mos fa avinent
á n' els del gremi
la flor del premi:
un lyri groch,
¡válgam Sanct Roch!
més trist e flach
qu' en Cararach,
més concirós
qu' en Puig e Anfós.
Ab un retrás
qu' era capaç
de fé aborri
e consumí
als més pacients
dels assistents,
l' airós pas-dobla
sona la cobla
de 'n Sadurní,
qu' es sempre ayli.
¿Será qu' arriba
la comitiva?
¡Oh, Zaratrusta,
justa la fustal!
Donantse fums,
velles patums,
auctoritats
e delegats
prenen assient
en un moment.
El batlye s' alça
e així 's descalça
movent la testa:
—S' obra la phesta!—



En Folch (Pepet)
ab bigotet

rexinxolat,
caragolat
fa un gran sospir
e 'ns va á lyegir
el parlament
del President,
enguany femelya
poetisa velya,
Na Monserdá
de Maciá
qui, com á dòna,
lyur sexe abona
posant d' espills
plens d' hermosures
les Romanills
e Penyes... dures.
¡Quin plany, el séul
¡ay, Válgam Déu!
¡Déu mos en dó
de la oració!
lyarga, dolenta
e desplahenta
com *butifarra*
del fill Pitarra,
d' aqueyl negat
que s' es anat
ab lerrouxins
dels més follíns.

Ab veu sobtada
qu' á ningú agrada
l' llix la *Memoria*
l' Evelí Doria,
auctor de faules
de poques taules;
e es un scrit
tan ben farcit
de lyochs comuns,
que 'l Cos d' Adjunts
pert aviat
la gravetat
e s' ensopeix
e s' endormeix,
fent cap buçades
e badalyades.

Gran sarracina
mou la Regina
ab son pamet.
Se diu Calvet
e es ibisenca
pro... molt flamenca.
Una gran dama
ab pit e cama, (1)
guapa e serena,
rodona e plena,

(1) M' ho penso.



ben parescuda,
grassa e molçuda;
vianda fresca
que al batlye engresca
e mou desori
pel Consistori.

Com que 'l poeta
que la fiô ha treta
diuhen qu' stá
malalt... ó 'l fá,
mestre Oliver,
tot cansoner,
ab tremolor
lyegeix la *flor*
que diuhen ser
de l' Alcover,
un malyorquí
qu' escriu molt fi.



Encar que feta
de ma discreta,
la poesia
no 's mereixfa
aytal lyohansa
pus es molt mansa.



L' accésit hu
se me 'l endú
mossen Navarro
clergue guaparro
molt ben plantat
ros e sapat.
Cantant *Les hores*
ha arrencat plors
de les sinyores
e dels sinyors,
quins, de bon grat,
l' han premiat
ab vehements
aplaudiments.

E vé 'l segón
e aqueyt se don
á En Pol, dretista
fort Cambonista
lyigaire astut,
plé d' il-lusions
qu' ara ha perdut
les elections.
Com no lyegeix
se l' aplaudeix,
car si lyegís
no fóra aixís.



Cuyl l' englantina,
qu' es joya fina,
un tal Girbal,
xicot com cal
un xich modest
e bastant lyeist,

e sprimatxat,
e enlivotat.
En versos pinta
ab negra tinta
la gran desfeta
dels de la dreta.

L' accésit va
pel capelyá
mossen Colyeyl
qu' es un gat veyl,
membre dels gremis
d' arramblá premis.



Son cant genial
de *La Destral*
haurá ressò
e farà trò
e gran requesta
entre 'ls brivalls
que fan la Phesta
de 'n Puig e Vayls. (1)

Ab la viola
ja s' aconsola



en Guasch, poeta
que té ma dreta.
Així ho demostra
per ditxa nostra
ab uns quadrets
aixeridets
que 'ns parlen d' oques,
de poyls e lyoques,
e cireróns,
e papelyóns,
e cuchs de lyum,
tot ab perfum,

(1) Dita del arbre.

molt ben tractat
e ben xafat.



¡Ja comensém!
¡Coca y Poncém!
Mestre Agulyó,
de tras-cantó
ficant la banya,
l' accésit guanya.
Cas omís fent
del reglament
lyegeix els versos
que son perversos.
¡Valgam Sanct March,
quín trago amarch!

Dos ne segueixen
(Folch e Girbal)
que no 's lyegeixen...
¡Ay, menos mall!

La prosa vil
té un lyoch humil,
e á un tal Calzada
persona honrada
que no 's presenta,
pus li fa frenta,
veig que li topa
guanyar la copa.

E el bis obté
mossen Ribé,
de la pandilla
de fills de l' Illa.

La *Solitut*
veig ha obtingut
el premi creat
pe 'n Fastenrath,
nova excelent
que acuyt la gent
regositjada,
entussiasmada,
sentint de cor
no isqui l' auctor,
pus no sab cert
si 's diu Albert
ó Caterina,
qu' es nom de nina,
e nó coneix
si es carn ó peix.

Per acabá,
qu' es hora ja,
micer Morera,
aqueyl qu' ans era

esmenador
de 'n Campoamor,
un bell comiat
ens ha donat.
Son parlament
l' oía atent
ab gran quietut
la multitud,
quan heus aquí
que, á mitj camí,
surt á parlá
de 'n Guimerá...
e en est moment
solemniament
tot l' auditori
mou rebombori
d' hurres e crits,
clams e alarits,

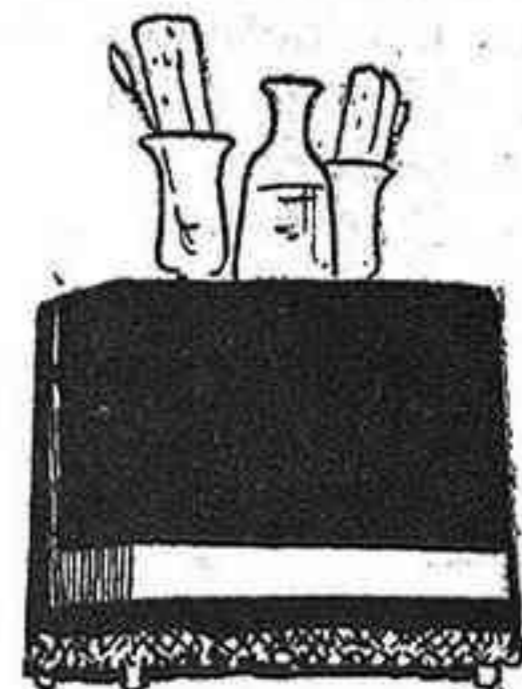


fins que 'l poeta
ix per la dreta (1)
bo e saludant
molt reverent
quasi plorant
d' agraphiment...

Tancas la phesta
pus ja está llesta...
Tothom va eixint
e disparint
sens dol ne greu...
¡Lloat sia Déu!

FRA NOI

(1) E aixó qu' es dels recon-
sagrats.



ULL CLÍNICH

Gabinet de consulta del doctor Garbell.

Una senyora, que acompanya al seu fill, minyó de divuyt anys y ja molt espigat, interroga ansiosament al doctor. Se tracta de la salut del pobre jove, visiblement alterada desde fa alguns días.

La mamá parla, el metje escolta atentament y 'l jovincel, ab el cap baix y las orellas molt dretas, calla y sembla estar examinant el dibuix de l' alfombra.

—Segueixi, senyora, segueixi—díu el doctor Garbell.

Y la senyora segueix.

—Fins ara la seva salut s' havia mantingut inalterable; may s' havia queixat de res. Alegre, ocurrent, sempre á punt de menjar, de beure, de saltar, de dir una gatada de las sevas, semblava talment la personificació de la joventut sana y riallera. Pero, desde fa uns quants días...

El doctor interromp.

—Permétim. ¿A qué 's dedica 'l jove?

—A res. Es dir, va á la Universitat, estudia...

—Per...

—Per advocat. ¡Ah!... Es un noy aplicadíssim. D' aixó sí que n' estich orgullosa. Cada dematí, l' hagués vist ab quína puntualitat sortía de casa...

—Per anar á classe...

—Naturalment. Y al ser l' hora de tornar, ab quína alegría trucava á la porta y 's presentava roig de satisfacció, d' aquella satisfacció ruidosa y expansiva que dona el deber complert.

—De modo que, en quant á estudiar...

—Un verdader rellotje! May, ni una sola vegada durant el curs, se li havia ocorregut dirme: «Avuy tinch peresa... Avuy no voldria anar á classe.» Res d' aixó. Nevés, plugués, per dolent que fos el temps, per res del món hauria faltat á la obligació que com un imán semblava atreure'l.

—¿Y cóm s' ha operat el cambi?

—Ni jo mateixa ho sé. Deu fer sis ó vuyt días. Va comensar á entristirse, á perdre la gana, á que darse plantificat sobre 'l llibre sense poder estudiar... Sortía puntualment per anar á la Universitat, ¡aixó sí!, pero al tornar, venía encare més trist, més macilent, més refractari á assentarse á taula...

—Continúhi.

—Y s' ha tornat groch, y li ha fugit l' alegría, y temo... ¡qué sé jo, pobre de mí!, temo que acabi per consumir-se y perdre la salut y potser la vida...

El doctor Garbell fa ab la má un lleuger moviment.

—No s' alarmi, senyora, que no n' hi ha per tant. Lo que ara ha de fer es una cosa.

—Digui?

—Passar per un moment á l' habitació vehina. Voldria enrahonar á solas ab el seu fill. No per res, sab?... Pero, per confiança que 's tingui ab una mare... Un metje es un confessor y ningú com éll pera fer obrir de bat á bat las portas de l' ánima. La presencia de vosté pot cohibirlo, impresionarlo...

—Com á vosté li sembli...—

La mamá dona al malalt una mirada anguniosa y entra al quarto del costat. El doctor tanca cuydado-sament la porta.

—Ja estém sols, amich meu. Parli ab tota llibertat.—

El jove alsa el cap y clava en el metje els dos ulls, plens de rezel.

—¿Qué vol que li digui?

—La veritat, la veritat neta y llisa. Vosté en rea-

litat no té res. ¿Sent? Res. Es dir, té alló que 'ls toreros ne diuhen *jindama*.

—¿Jo?

—Sí. Síguim franch. Vosté durant el curs no s' ha mirat cap llibre.

El jove baixa els ulls y sent enrojírsele las galtas. El doctor Garbell continúa:

—Vosté ha sortit cada día de casa, nó per corre á la Universitat, sinó per trobarse ab els amichs, per anar á fer unas carambolas, per xalarse, per divertir-se...

—¡Es veritat!

—Y com que ara s' acostan els exámens...

—Sí, senyor.

—Y vosté no sab una paraula de las assignaturas, veu venir el desastre y tem la tempestat que sobre 'l seu cap ha de descarregar en un día próxim...

—Sí, senyor.

—Entesos... Jo 'l salvaré. Pero, m' ha de prometre una cosa.

—¿Quína?

—Que 'l curs següent complirà ab el seu deber y 's farà digne de la excessiva confiança qu' en vosté tenen depositada els seus pares.

—¡Li juro!

—Perfectament.—

El doctor obra la porta del gabinet vehí y apareix altra volta la mamá.

—Senyora, ja está tot aclarit. Lo únich que té 'l seu fill es cansanci. Ha volgut estudiar, aplicarse massa, y 'l *surmenage* l' ha agotat. Pero, aixó no será res. Envíhil immediatament á fora á respirar ayres purs, y dintre de quatre ó cinch mesos el tindrà fort, gras y més fresch que una lletuga.

—Pero ¿y 'ls exámens?...

—¡Ah!... Per aquest any, no hi ha remey, n' haurá

MAGESTAT POÉTICA



D.ª ANGELA CALVET DE HARO
Reyna dels Jochs Florals d' aquest any.

PREPARATIUS



Els pigmeus de Liliput, forjant la corona pera 'l seu gegant poeta.

de prescindir. ¡La salut, senyora, la salut es primer que tot!...—

Y inclinante davant de la mamá y donant un copet á la espatlla del jove, el doctor posa fí á la consulta ab aquestas decisivas paraulas:

—Pot anarse'n tranquila, senyora. La cosa no té la més petita importancia. Lo que li passa al seu fill es molt freqüent.

Y ab la major naturalitat, anyadeix:

—A mi, quan estudiava, també 'm va succehir en dos ó tres cursos.

A. MARCH



Jugant, jugant, tas mans rosadas
las mévas mans vans apressá.
De prompte, tu vares fê un xiscle...
Lo succehit era prou clâ:
Jo, que á la má hi duya 'l cigarro,
sense volguê, 't vareig cremâ.

Jugant, jugant, ton cor sensible
va empresoná 'l meu, indefens.
Dins del meu cor, per tú, hi flameja
un amor verge, pur, inmens...
Ell prou ha fet per' abrusarte,
tú no has sabut cremart'hi gens.

MAYET

Els tristos y 'ls alegres

Jo tinch parents, ó 'l cronista té parents, com escriuhen ara 'ls petits imitadors de las petitesas d'estil del *Azorin*. Sí: el cronista té parents, els quals li donan sovint motius pera recordar l' adagi catalá que diu: «parents y trastos vells, ben poch y ben lluny d'ells».

Lluny ja hi viuhen els parents del cronista. Cap d'ell habita á Barcelona. Pero venen, ¡ay!, y venen mitja dotzena de vegadas l' any cada un, pel cap més baix. Cada dos per tres tenim forasters á casa. Ahir era la tia, avuy es l' avi, demá serán els cosinets. Cada persona té una creu en aquest món, y la creu del cronista es la parentela, la major part de la qual es de montanya.

A darrers de la senmana passada varem tenir á casa el parent de torn. Es un aixerit viudo del Ampurdá, ex-arcalde del seu poble y un dels més fermes solidaris d'aquella comarca. A cambi dels plats que eran servits al parent foraster durant la seva estada al meu domicili, el parent ens proporcionava invariablement, per dinar y per sopar, el plat del día, de cada día. El plat aludit era aquest: *Eleccions ab eleccions y més eleccions*. No sé si la fórmula culinaria del tal plat consta en el llibre de cuyna que ab el títul de *Juanita, la perfecta cocinera*, acaba d'editar el bon amich López; pero si no hi es, li recomano que no li posi en la segona edició que 'n fassi, puig puch assegurar, davant de notari si convé, que 'l plat de referencia es de lo més indigest y empalagós.

El meu parent m'ha fet menjar aquest plat dotze

MARRO ESGUERRAT

días seguits. Parlava y 'm feya parlar de las darreras eleccions municipals en tot Catalunya. L'home demostrava un gran afany en saber cosas, en aclarir fets obscurs pel públich, en enterarse dels íntims detalls dels enredos de la política. Se coneixia que 'l meu parent volia reunir un conjunt de novas políticas, es á dir, de novas y de vellas, ab el fi de contarlas després als prohoms del seu poble, demostrant aixís que ell es un personatge important que quan va á Barcelona conferencia y cambia impresions ab els alts personatjes de la política catalana.

Amichs llegidors: ¿veritat que tots ne teniu algún de parent d'aquesta mena? Diheume que sí, y 'l cronista quedarà mitj content.

Pero estava escrit que jo devia apurar aquesta vegada tot el cálzer de l'amargura. El parent no's conformá ab las mevas llargas y minuciosas explicacions sobre la lluyta electoral á Barcelona, sinó que 'm demaná més. Me demaná que 'l portés als locals de las dugas primeras entitats políticas solidarias de Barcelona: la Lliga y el C. N. R. Y no vaig tenir més remey, pera quedar bé, que complaure al meu parent y sortir una nit de casa, jo que casi bé no surto may.

* *

El cronista y el parent del cronista sortiren aquell vespre. Cap á la plasa de la Cucurulla encaminarem els nostres passos.

Entrarem per la portalada de la casa de la Lliga y pujarem escalas amunt. Las passas ressonavan per la entrada. Era aquella una ressonancia de sepulcre.

A dins del local hi havia poca gent. Una dotzena y mitja de personas. Eran las deu de la nit. Las salas estavan feblement iluminadas.

—Se veu que volen estalviar el gas, —observá 'l meu parent foraster.

Els petits grupos de *lliguistes* xiuxejavan. Semblavan conspiradors.

Temían, per lo vist, alzar la veu. Las sevas caras eran místicas, mústigas, y llargas, llargas...

—Prou que 's comprén que aquests han perdut— esclamá 'l meu parent.

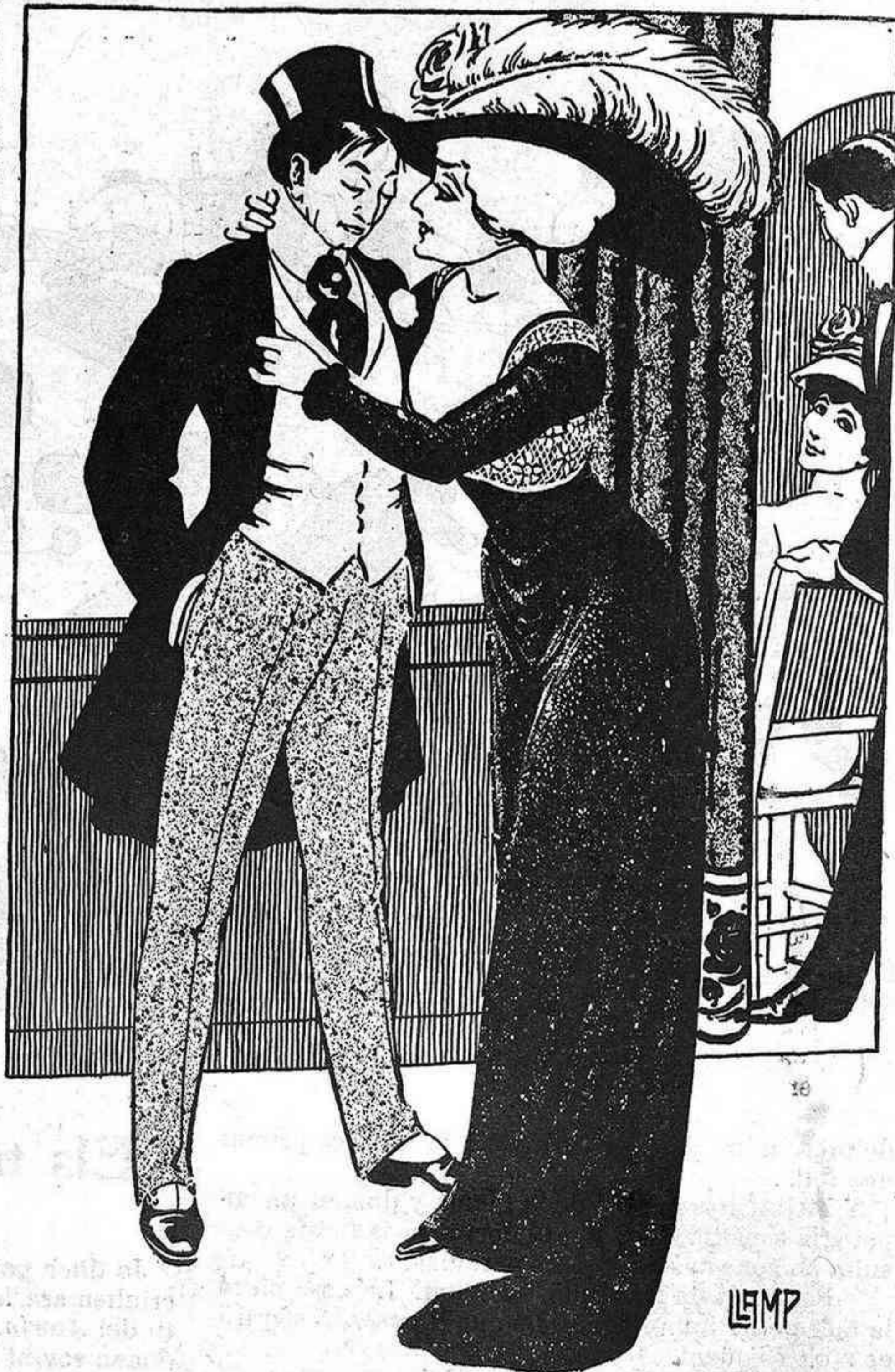
—Us equivoqueu, mestre!— saltá una veu darrera nostre.—Us dich que us equivoqueu!—

El parent foraster, sobtat, se girá; l'emoció que li produhí la interrupció inesperada li nuá la gola y no 'l deixá parlar.

Teniam davant nostre un home petit, de mitja edat, ab uns ulls saltóns y vidriosos. Era en Ferrán Agulló, mestre en Gay saber y secretari de la Lliga.

L'Agulló's tragué rápidamente un plech de papers del infern de l'americana y 'ls mostrá l'un darrera l'altre. Els papers estavan materialment cuberts de xifras. Allí hi havia sumas, restas, multiplicacions, divisions, arrels quadradas y cúbicas, reglas de tres y de quatre, logaritmes, binomis y polinomis...

—¿Veuh?— digué l'Agulló.—Aquí té la demostració



—¿Cóm?... ¿no vas dirme que, si 'l teu pare sortia regidor, ens casaríam desseguida?

—Sí,... però, ara resulta que vol ser dels honrats!...

de que la Lliga no ha perdut. Sumi 'ls vots d'aquí, multipliqui 'ls d'allá, resti 'ls del davant y divideixi 'ls del darrera. ¿Veuh? Fan tants. Afeginthi aquests altres, fan quants. Ara treguem els d'aquí dessota y 's trobará ab els mils vots d'aquí demunt. Compari ab els del any tal, y 'ls del any qual. ¿Veuh? No hem perdut. Ergo, hem guanyat... ¿Veuh? Aquí ho té. Sumi, resti, multipliqui, divideixi...—

El meu parent encare corre ara. Y jo darrera seu. Al baixar, corrent escalas avall, varem toparnos ab en Cambó, que estava més prim que may y anava mossegantse las unglas tristament.

Els demés cimats no hi eran aquella nit á la Lliga. Tots están, del día 2 ensá, fortament refredats.

Al traspasar la portalada de la Lliga, l'ayre fresch del carrer ens besá. Aixamplarem els pulmóns pera respirar bé. Ens semblava que acabavám de sortir d'un cementiri.

* *

Un quart després entrarem al C. N. R. del Passeig

LEMP

18

de Gracia. Al baixar las escalas del corredor subterrani que li dona accés, el meu parent, estranyat, preguntá:

—Y ara, ahónt me portas? ¿Qué víu á sota terra aquesta gent?

—El C. N. R. ha estat fins avuy allotjat dintre d'una cripta, d'una *honrada cripta*, com l'anomená temps enrera en Lluís de Zulueta. Pero no t'apuris, que á fi de mes se muda de casa y se'n va al carrer de Pelayo, damunt mateix de ca'n Vidal y Ribas, ahont hi ha una gran balconada, en la qual s'hi colocarán una dotzena de banderas catalanas de vuyt canas d'amplada per cinch de llargada.—

Lo primer que 'ns cridá l'atenció al penetrar en las elegantíssimas salas del C. N. R. fou el tauló de propostes. Hi havia més d'una cinquantena de propostes amuntegadas, fent de testimoni de l'estat prósper en que 's troba el C. N. R. després de las eleccions.

En la sala d'actes del centre, que sembla talment la d'un trasatlántich, l'animació era considerable. Una vuytantena de personas parlavan y gesticulavan, ab grans crits y ab grans gestes. L'alegría sobreixia d'aquellas caras de menestral esquerrá. La sala era plena de claror. Allí 'l gas no s'estalviá.

—Aquests han guanyat—digué 'l meu parent, fent la mitja rialla.

En aquells moments sortían del saló de juntas els individus de la Directiva. Allí hi havia en Lluhí, ab la mirada resplendent d'optimismes; un soci digué:

—Mireusel en Lluhí. Fa un quant temps que está desconegut. Surt de nit y retira á tal hora de la matinada; riu y fá broma, y las migranyas li han fugit del tot. Es un miracle!—

Tots els senyors de la Junta tenían la vista enlluernada per l'alegría. La flor del mitj-riure se badava en tots els llabis: en els d'en Carner, en els d'en

Gubern, en els d'en Calvet, en els d'en Torras Sampol, en els d'en Cruells...

Els socis voltaren als prohoms. Els prohoms parlavan. Y deya en Lluhí:

—La cosa marxa divinament. La nostra actuació va palesament amunt. Aviat serém els amos de Barcelona y de Catalunya. A las primeras eleccions que vinguin tindrem més vots que 'ls lerrouxistas y guanyarém las majorías...

—Y las minorías també!—saltá en Calvet.

—Si 'l nou local del carrer de Pelayo resulta petit, aixecarém una casa nova de planta, que en farà tres com la Casa del Poble d'en Lerroux. *El Poble Catalá* publicarà dugas ó tres ó quatre edicions diarias... Amich: s'ha acabat el viure insólit y precari. Hem trobat el veritable desllorigador!—

Grans mormulls d'entussiasme aculliren las paraulas d'en Lluhí y Rissech.

Y alashoras, jo, oblidantme del meu parent foraster que guaytava boca-badat aquell espectacle, vaig correr á estendre la meva proposta de soci, que dos entussiasmas nacionalistas van firmar amablement...

WIFRET

PENEDIMENT

Per ser la darrera nit,
jo plá la vareig fer bóna,
cambiant en odi y despit
tot l'amor d'aquella dóna!...

Me'n confesso ben crudel
y fins mon cor ne protesta
d'havé emboirat nostre cel
ab gropadas de tempesta.

El mal que li vaig causar,

A SANT ANDREU DE PALOMAR UNA FESTA CATALANA



Els amichs de 'n Pous y Pagés que 'l passat diumenge varen assistir al brenar que, pera festejar el seu retorn á la llibertat, va donarse al Avens Nacionalista Republicá.

pintat el duya sa cara
en l' adéu que 'ns vam donar
y que avuy recordo encare.

Mes ja tindrém ocasions
per fer las paus desseguida...
Y ab un cusit de petóns
li tancaré la ferida.

XISPA

GLOSARI

FENT PATRIA (*)

El glosador, que vol tenir al corrent als seus lectors de tots els actes de cultura que's fan per aquets mons de Déu, va veure anunciat un match de boxa en el « Cirque de Paris » i va determinar d'assistir-hi.

Aquesta lluita a cops de puny, aquet « noble sport de defensa » pera « mellorament de la raça », com cantaven els programes, havia de ser entre'ls dos grans campions en Willie Lewis i en Honey Melody, i com que l'un era ciutadà de la República americana, i l'altre de la Gran Bretanya, ja no's tractava solament del mellorament de la raça: se tractava de fer patria entre l'Amèrica i l'Europa.

El glosador va entrar al Circ. Havien començat, per fer boca, dos atletes sense importancia. Com si diguessim dos camàlics que s'estaven plantofejant sobre d'un tablado, al mig del Circ, am cinc grans focos elèctrics de la plataforma al damunt. El teatre era plè. Cinc mil persones. A baix, al peu mateix del cadafalc, els entrants a la casa, els del cop de puny: atletes aficionats, gent de sport, corredors de courses, nadadors, joves de foot-ball, jockeis, i els trasatlàntics i els sleeping-cars, i tots am gorres, distingint se algun americà en mànegues de camisa; a segon rengle, lessportwomen, les amigues d'aquell personal, amb els vels de l'automòvil, com si acabessin d'arribar a cent kilòmetres l'hora pera veure « mellorar la raça », i a dalt de les galeries, formant compacte negror entremig de gent curiosa, aquesta tarregada moderna que ha sortit de la benzina: chauffeurs, moços, els jugadors de carreres, tots els viciosos del córrer, al mig d'algun japonès, d'homes am ges blaus i de negres.

Un aficionat, per fi, va caure d'un cop de puny a les barres, i hi va haver un ahl de contentament perquè havien mellorat un home i perquè van entrar els dos campions.

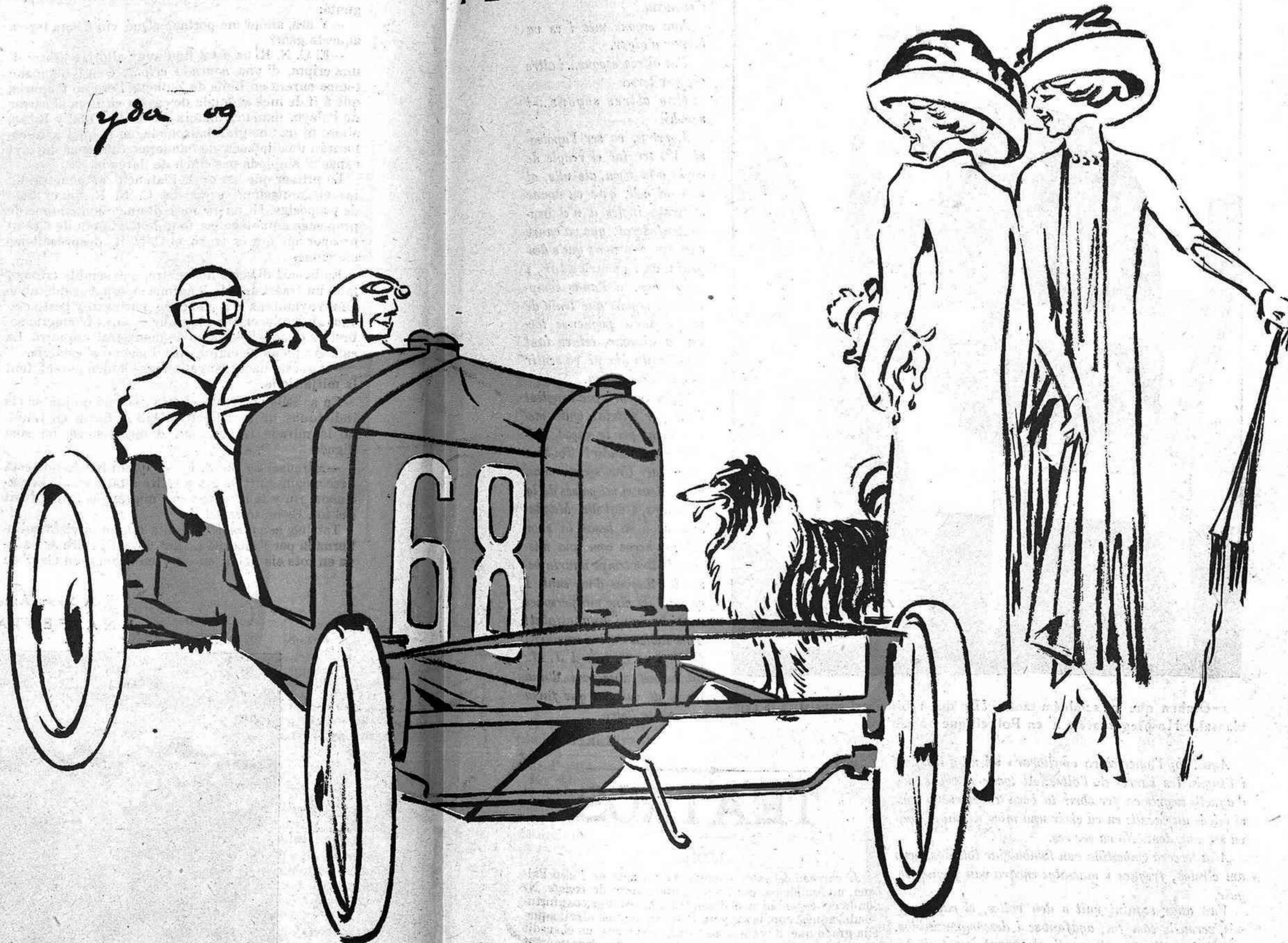
Els dos campions eren iguals. Tots dos tenien el mateix pes, segons va dir-nos un regisseur. Si no hagues sin pesat lo mateix, el glosador té sospites de que n'haurien engreixat un o haurien fet aflaquir a l'altre; però no n'hi va haver necessitat. Van saludar, van aplaudir-los; van treure's la roba, es van posar uns guants, va tocar una campana xina i se'n van anar a « mellorar-se ».

La primera mellora la va fer l'americà al nas de

(*) Per una curiosa coincidència, lo que 'l Glosador ha vist a París, el públic de Barcelona ha tingut també l' honor de véureho aquets días al nostre teatro del Circo.—(Nota de la Redacció).

l'inglès. Se va sentir un soroll sec, estrany, un soroll de roba mullada; un soroll que només se sent a casa dels carnicers, un soroll d'estovar costelles; i del nas de l'inglès en brollà sang. Aquet va rependre, i pim, pam, pim, pam, aquella mena de soroll allavores es va

PER LA «COPA»



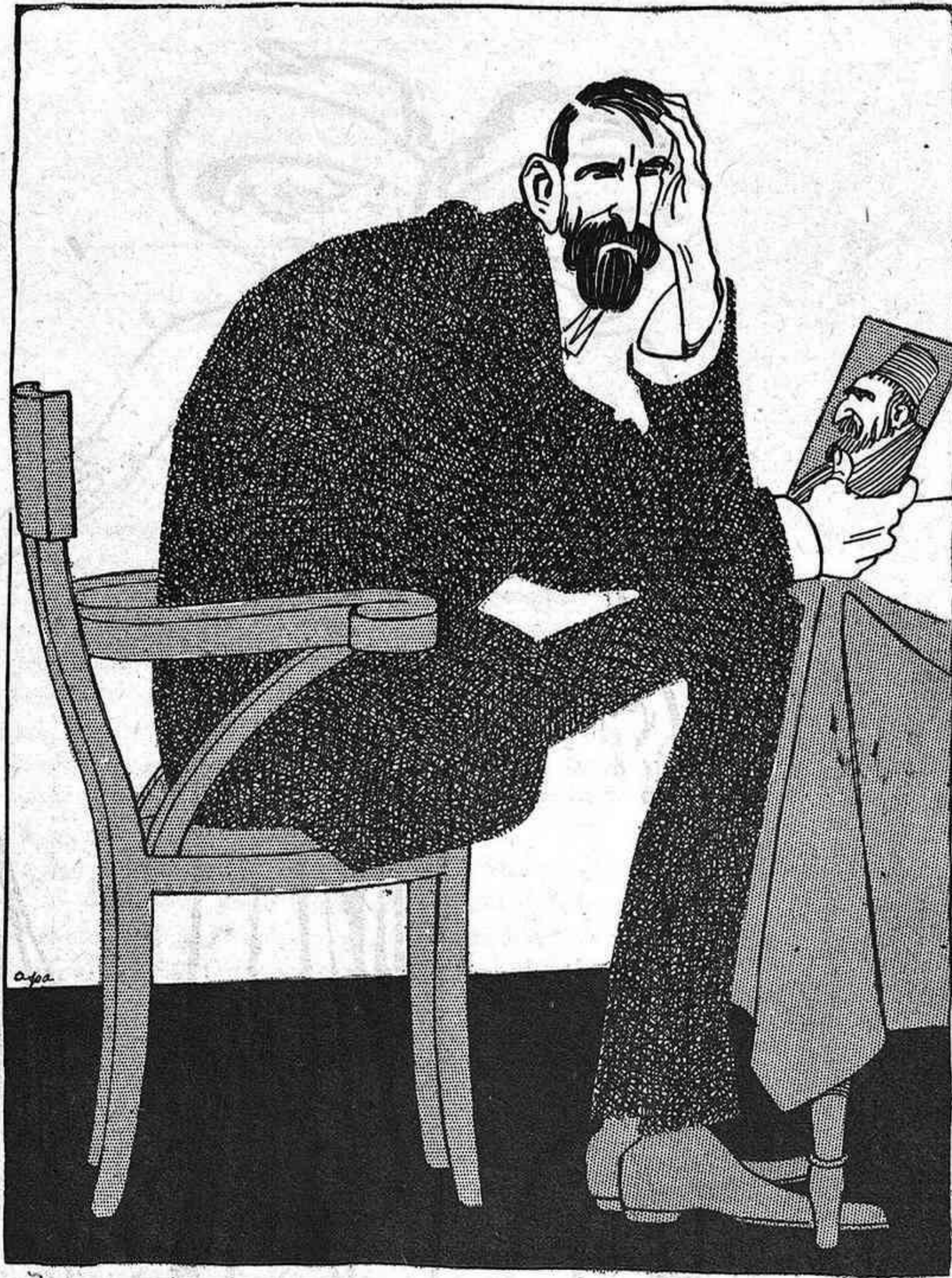
—¿Qué 'ls sembla, senyoretas?... ¿Oy que ab aquest auto donarém el cop?
—Potser sí, pero vegin de no donarlo massa fort.

sentir a les costelles de l'altre, i cop de puny per aquí i cop per allà, els tantos van anar bronzint fins que van tocar pera que reposessin.

Allavores de cada banda varen pujar una munió d'homes, i allò's va convertir en una clínica. L'un fre-

gava per aquí, l'altre per allà; aquet els mullava la boca, l'altre'ls untava les espatlles; uns aixugaven la sang, n'hi havia que ventaven, fins n'hi havia que destorbaven. Fins que passat un minut van tornar a tocar, i tornem-hi.

DAVANT DEL RETRAT D' ABDUL-HAMID



—Diuen que 'ns semblém tant... ¿En qué redimontri consistirà la semblansa?... Ho preguntaré á n' en Pol, ell que ho sab tot.

Aquet cop l'americà va «mellorar» un ull a l'inglès, i l'inglès les barres de l'altre. Al tocar a repòs, un d'aquells negres va fer obrir la boca a n'el «seu» com si mirés un cavall: en va eixir una mica de sang, però va ser una dent. No va ser res.

A la tercera embestida van tambalejar tots dos, però am clínica, fregues i massatge encara van pòguer seguir.

Van anar seguint vuit o deu voltes, el cap sangnós, vermells com foc, agafant-se i descompartint-los, anant-se sentint aquell soroll, avançant, reculant, botent, passant cops de punys enlaire amb un xiulet de cop de fona, relliscant-ne sobre la suor, enfonsant-ne sota les costelles, fins que l'inglès am la mà esquerra donà un cop sec, un cop formidable a les barres de l'americà i va rodolar per terra.

Semblava mort, però no ho va ser. El regisseur va anar comptant un, dos, tres, quatre... fins a nou, i en sent a deu, l'americà's va alçar de rebotada, deixant una taca de sang...

L'altre l'esperava i va reprendre-l, i aquet cop caigué d'esquena.

Nou segons més i es va tornar a alçar.

Uns altres segons... i altre cop per terra.

Uns altres segons... i som-hi.

I, per fi, va ser l'apoteosi. Va ser tal el rengle de cops, a la boca, als ulls, al cap, al coll, que va donar el bruto anglès a n'el bruto confederat, que va caure com un bou mort que's despenja en l'escorxadador, i aquell cop, a l'anar comptant els segons que tenia de temps pera poguer-se tornar a aixecar, estava tant «mellorat» que ni va sentir al que's comptava.

Quin triomf per l'inglès! Quin fer patrià! Quin millorament per la raça! Tot-hom va aplaudir! Tot-hom va cridar! Una sportwoman es va alçar el vel polsós de la carretera, i aquella Magdalena snob va besar la suor del nou hèroe com una mística d'altre temps hauria besat les llagues d'un sant. I en totes les cinc mil persones no hi havia ni un analfabet! Tots sabien llegir i escriure'l C. B. i el C. K. i el J. M.: tot aquell abecedari d'una mena de cultura que faria avorrir la lletra.

XABAU

TEATROS

ROMEA

L'enrenou del poble, comedia en un acte de Felip Palma, no sembla pas escrita pel mateix autor de *Isolats*. Ni en la concepció ni en el desenrotllo ha estat gayre afortunada, aquest cop, la senyora Palmira. Aquell nirvi, aquella grapa que li varem admirar, sorpresos, en el susdit drama, no suran un sol moment en l'obra darrerament estrenada.

En primer lloch, l'acció raquíca y l'assumpto substancial que intentan donar vida á la comedia no responen á las pretencions del títul. Segonament, els caràcters, falsos en sa major part, no tenen un relleu definitiu que 'ls inclini per la caricatura grotesca ó pel saynet verista de costums.

En las escenas, precipitadas unas y arrossegantse las més, no deixa d'haverhi situacions cómicas, pero aquéssas resultan mancadas de gracia, á causa del diálech que, está molt ben escrit, pero, peca de tristoy, defecte, potser, degut á que la mare de la criatura no sent el género.

En resum: Al parlar d' *Isolats* poguerem dir que 'l seu autor donava. Al parlar de *L' enrenou*, si havém de ser sincers, no podém dir sinó que 'l seu autor promet.
El actors, feren bona feyna.

ELDORADO

I ventri dorati, drama en cinch actes d' Emili Fabre, es una obra que 's fa interessant sense adulteri y sense tema amorós. En Fabre, un dels autors francesos més sincers, es tant artista y coneix tant bé els ressorts escénichs, que ha lograt en aquesta producció un ben extrany miracle: No sòls interessar, sinó emocionar, y emocionar profundament al espectador ab un assumpto purament financier.

Els ventres daurats son aquesta gent cínica y sens consciencia atacada de la febre de l' or; aquests miserables que, per embutzacarse alguns milions, jugan vilment ab els petits estalvis dels pobres, y que quan la bossa 'ls peylla, no tenen miraments davant de lo més sagrat, ni de l' honra del amich, ni de la vida del poble, arribant al extrém de promoure lluytas internacionals, amagant així l' ambició céga dels seus ventres goluts ab el sentiment de patria, al qual responen sempre 'ls humils, els eternals rays de matadero.

Una crítica social plena de vida, que resulta una hermosa ensenyansa pels temps presents, y un terrible cop-de-puny donat als nassos de tants *cua-de palla* com xapotejan en el fanch de nostras classes directoras.

Artísticament, ja havém insinuat que 'l drama es d' una gran bellesa, y á part del seu conjunt plé de justesa y de veritat, conté escenas d' un gran efecte plástich, com la darrera del segón acte (els ventres daurats en el teléfono) y las últimas del quart, de tons melodramátichs, però sense exageracions.

L' execució donada, va ser recomanable. Un per un, la majoria dels actors de la companyia italiana no passen de discrets, però en els conjunts se creixen de modo que semblan actorassos. Ventatjas de una bona direcció! Mestre Garavaglia, en el tipo de Vernières, admirable de naturalitat, de honradesa y de dignitat, com es degut al personatge.

NOVETATS

Dimars va estrenarse l' obra (diguemne obra) de 'n Rafelet Marquina, que porta per títul *El darrer miracle*.

Com no val la pena que 'ns en fem ressó, consignarem solzament que 'l verdader *miracle* fou que l' obra (ó lo que sigui) pogués acabarse. Y afegirém que si 's va acabar siguié gracias als amichs del autor que assistiren á la estrena.

S' han repartit ja las llistas de la companyia cómica del «Teatro de la Comedia» de Madrit, que actuará en aquest teatro durant la próxima temporada d' estiu.

En el ram de senyoras hi figuran artistas tan acceptables com la Martínez, l' Alba, la Rufz y la Suárez.

El repertori d' obras es vastíssim, dominanthi, naturalment, Quintero y Benavente, que son avuy els puntals de la societat... d' autors.

Además, com esqué de novetat, ens anuncian els estrenos d' *El Gran Tacaño*, *Los Gemelos*, *Penas buscadas*, *No lo verán tus ojos*, *La Baronesa de Villiers* y *Escripulos*.

La temporada s' inaugurarà el día primer de Juny.

Pel Juny, donchs, tindréu ocasió de comprobar una cosa ben trista: Veuréu com els catalans omplen cada nit el teatro castellá, després de deixar sis mesos abandonat el de la terra. Realitat ben gallosa... y que 'ns perdoni la *Lliga del Bon Mot*.

CONCERT MALATS

Per fortuna, en Malats, viu, bo y sá, ens ha fet saborejar altra vegada son portentós art pianístich ab un programa suculent baix tots els aspectes del veritable gust musical expressat en el piano ab las més altas bellessas del sentiment y en mitj de las més grans dificultats de mecanisme y digitació,

vensudas ab naturalitat pasmosa, unas voltas ab la bravura del domini absolut, altrás ab perfils y delicadesas inconcebibles en un instrument de percussió, y sempre veient en el pianista eminent nous progressos, novas interpretacions, felissas troballas, cenyit á la quadratura y sobrietat dels grans mestres quan dominan, com en Malats, la bellesa musical expressada ab tanta eloqüencia dintre d' un instrument tan difícil per sas condicions mecánicas y en el que demostra, á cada audició que 'ns dona, que s' enlayra més son esperit estétich y que 's fa més dominador de la forma artística fins arribar á la genialitat en molts moments.

Els seus ressorts, ben personals, filigranas, brodats y adornos en els passatjes pianístichs, els aplica ab tota justesa, sens jamay alterar el dibuix general del traje que 's posa á cada nova pessa que executa.

Se transporta á l' época, s' adapta á totas las expresions, sentiments y moments artístichs y exposa las ideas musicals ab la claretat, brillantés y sinceritat que reclaman els amants de la música perque 's produheixi l' emoció artística.

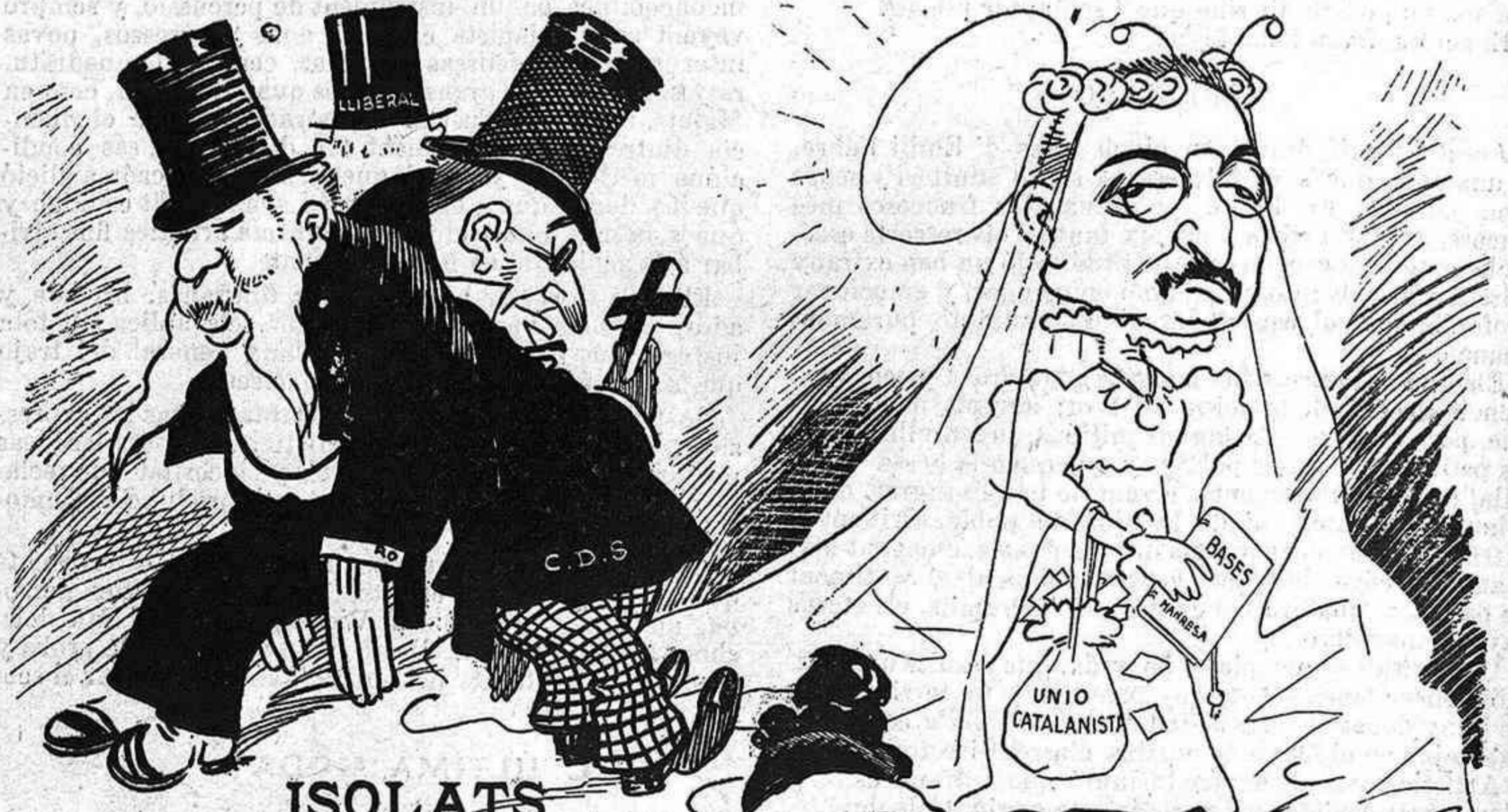
Ab totas aquestas grans condicions, res d' estranyar té que 'l dissapte passat escoltessim, propiament en persona, als immortals Mozart, Weber, Schubert, Mendelssohn, Chopin y Listz, dintre d' un programa de proba y d' aquells que, tocats pel nostre Malats, fan volar el sen-

L' ÚLTIMA MODA



—A vosté qu' es vegetariá, deu agradarli aquest barret.
—¿Per qué?
—Tot es palla.

REVISTA TEATRAL BARCELONINA



ISOLATS

LA SANTA



LA VIDA PEL CZAR



Llunyistes	34,000
Esquerra	25,000
Dreta	22,000

LA VIUDA ALEGRE



FOCH NOU

EL REPERTORI DEL DIA

DIAROL

timent del oyent á las més altas regións del idealisme musical.

Per molt que fos aplaudit no li pagarem el delitós temps que 'ns feu passar á tots els que varem tenir la sort d' escoltarlo ab veritable admiració y orgull de compatriotas.

CIRCO BARCELONÉS

Ha debutat una *troupe* de boxejadors, número emocionant que 's recomana als escorxadors, á la Creu Roja y á las Casas de Socorro. Pim, pam, catacruch, pof, trompada, mastegot y tornemhi, fins que un del campions cau de nassos per terra estabornit; un grapat de serraduras, un pegadet de tafetá inglés... y fins demá, si Déu ho vol.

El públich nostre, que respón sempre quan el cridan á cops-de puny, acudeix com un sol home á presenciar aquesta lluyta avuy de moda en els païssos més adelantats d' Europa.— L. L. L.

Y cunyat honorari dels 28,000 duros de l' Argentina. Las cosas, ó ferlas bé ó no comensarlas.

Tota la miseria d' Espanya vé á parar á Barcelona. Entre un centenar de pobres retirats l' altra senmana de la vía pública, sóls n' hi havia 16 que fossin d' aquí. Y en una segona recullida feta posteriorment, de 99 mendicants, 18 no més resultaren ser fills de la nostra ciutat.

Tot aixó no impedirá que 'ls bútxaras del *trust* madrieny tornin á repetir demá la eterna cantarella de que Barcelona s' está menjant al resto d' Espanya.

O que fassin riure als seus lectors ab aquell graciosísim ditxo seu:

¡Pide más que un catalán!

ESQUELLOTS

Cada día van sent més palpables els efectes de la *Festa del Arbre* que ab el corresponent aparato de música, pendons y discursos se celebra tots els anys á Barcelona.

¿Ne volen una proba?

Els propietaris del carrer de Pelayo s' han ofert á donar quatre mil duros al Ajuntament si se 'ls enrajola las aceras... y se 'ls treu els arbres.

Y l' Ajuntament, com pot suposarse...

—¿Els ha enviat á passeig?— pensarán vostés.

Al contrari. Ha acceptat alegrement l' oferta... y no sabém si, además, ha declarat als rumbosos propietaris ciutadans beneméritos de Barcelona.

—Y 'l director del arbrat

¿qué 'n díu d' aquest cop de dalla?

—Pues, segons ens han contat, el-director cobra... y calla.

Hermosa manifestació de simpatía va resultar la celebrada diumenge per l' *Avenç Nacionalista*, de Sant Andreu, en honor de 'n Pous Pagés, y ab motíu de festejar son deslliurament.

Després del brenar, parlaren alguns significats representants de l' esquerra catalana, entre ells, els senyors Salvatella, Gubern, Hurtado, Alomar, Iglesias y Pous, despertant tots ab sas atinadas prédicas un gran entusiasme en els bons republicans obrers de la industriosa barriada.

El bon recort de tan simpática festa s' enfortí joyosament ab la ferma promesa que feu el senyor Ignasi Iglesias d' actuar de regidor quan siga l' hora.

Felicitémosen pel bé de Barcelona y de la llibertat ben entesa.

El Noticiero díu que «los concejales electos piensan proponer, una vez constituido el nuevo Ayuntamiento, que se declare *hijo adoptivo* de Barcelona al señor Lerroux.»

No sabém si 'l diari de la *noche* parla en broma ó en serio; pero, sigui com sigui, nosaltres proposém que, á més de nombrar á don Alacandro fill adoptíu de Barcelona, se 'l declari també nebot predilecte de la carretera d' Hostafranchs.

APARIENCIAS ENGANYOSAS



Mariano Foix
1109

— Ay, qu' estás trist... ¿que t' han derrotat, potser?... ¿qu' érats cambonista?...

—Cá haig de ser, dona'... Jo, desde que vaig néixer que tinch tot el cor... á l' esquerra.

¿No 'ls sembla que, desapassionadament considerat, els que *pedim* no som nosaltres?

Dimars passat foren conduhits á Ripoll els restos del bisbe Morgades, que s'han de depositar definitivament en l'històric Monastir de Santa Maria.

Y s'á díu que, allí, avans del sepeli, sigüé oberta la caixa que conté las preciosas despullas del célebre mitrat.

—Qué ben conservat está!—

va exclamar una beyata.

Y un cansalader de Vich

va respondre ab tota calma:

—Per bisbes ben conservats, mestressa, venfu á casa.

Senyor Bastardas:

Se necessitan tota la passivitat del arcalde y tot el descaro dels contractistas ó directores de las obras pera que arribin á ser possibles els abusos que ab general escándol venen realisantse á la vía pública.

¿No ha vist, senyor don Albert, la incalificable desconsideració ab que 'ls encarregats de colocar una canyería per' aygua al carrer del Bruch han tractat aquests días á vehins y tranzeunts?

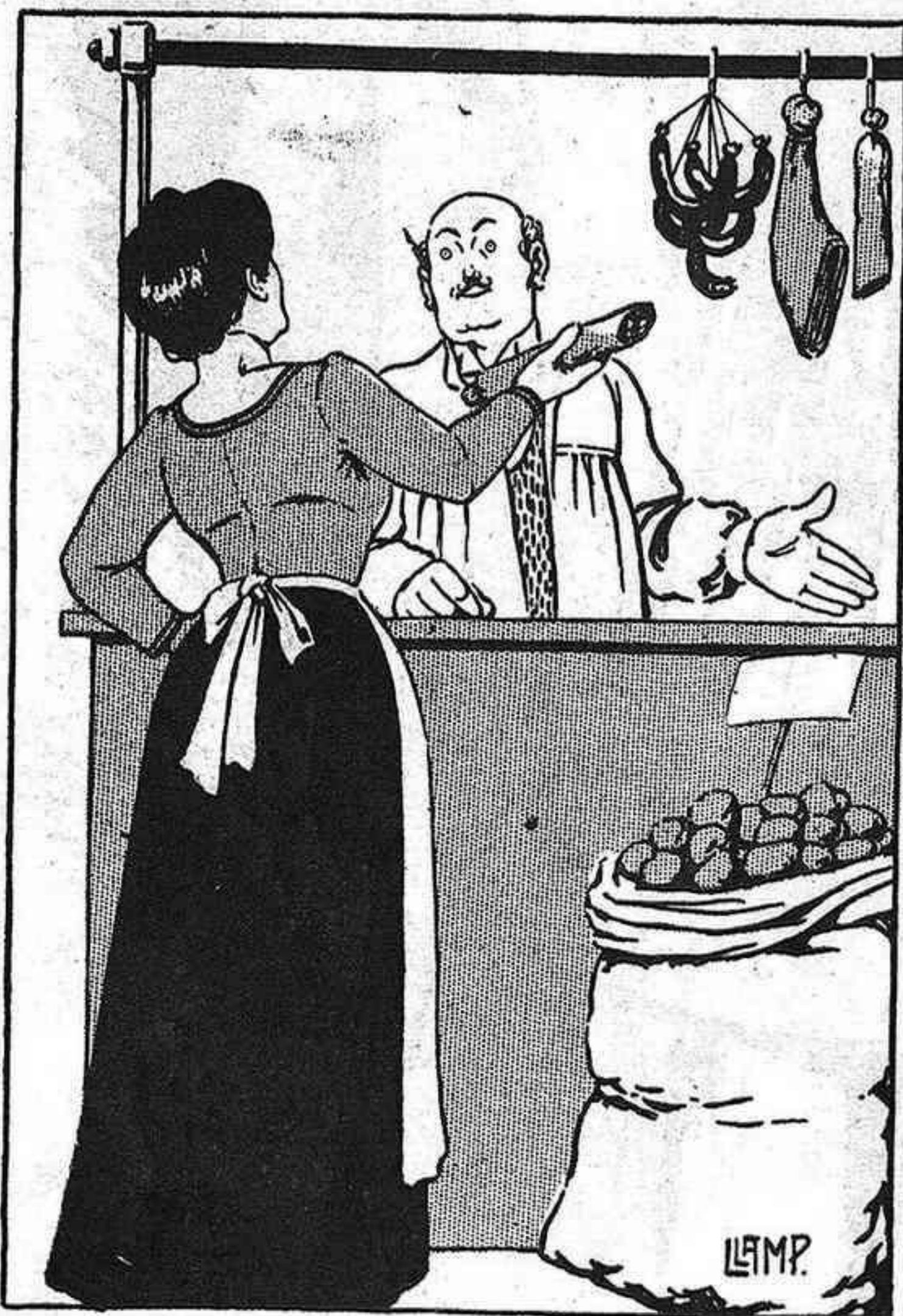
Lo que allí s'ha fet no 's fa ni á la Cafrería Las aceras convertidas en un fangal asquerós; voradas enfonzadas, deixant oberts verdaders precipicis; pilas de terra, abandonadas precisament sobre 'ls passos empedrats...

S'está vosté lluhint, senyor Bastardas.

Pero mentres vosté s'está lluhint, cregui que ja forman legió els vehins de la ciutat que impacients s'están preguntant:

—¿Quín día 'l treuhen d' arcalde á n' aquest mestre de ceremonias que creu que la seva missió no es altra que fer visitas, passejarse en cotxe, presidir banquets y dictar ordres y disposicions de las quals no 'n fa cas ningú?

A CA'L ADROGUER



—¿Hont va ab aquesta llangonissa? ¿que no ho veu qu' es florida?

—Son cosas del temps, filla. Ja ho sabs que, á la Primavera, tot floreix.

Un arbre y dugas gazetillas, saynet botánich de palpitant actualitat.

Segons *La Veu de Catalunya* del dissapte, l' alzina plantada al passeig de Gracia prop de la Diagonal tardará un xich á estar assegurada y á brotar perque passa á l' ombra la major part del día.

Pero, segons *El Diluvio* del diumenge, l' aludida alzina «ha arraigado ya y crece ufana y vigorosa...»

Després de llegir l' una y l' altra versió, ¡vajin vostés á saber quín es el verdader estat de la famosa alzina sustituta!...

Davant la *Maison Dorée*, diumenge en Peyo cantava:

—Un sopar de Jochs Florals á deu pessetas per barba?...
Cóm han cambiat, els temps,
que hasta 'ls poetas endrapan!

Desde 'l passat diumenge, conta Barcelona ab un monument més.

Ens referim al bust de 'n Marian Aguiló y Fuster, inaugurat als jardins del Parch en presencia del arcalde y de moltes distingidas personas que havían assistit á la festa dels Jochs Florals.

Mereix especialíssima menció entre aquéstas l' inspirat poeta valenciá don Teodor Llorente, vingut expressament de la ciutat de las flors pera rendir al patriarca del renaixement catalá el tribut de la seva admiració.

El monument, elegant y senzill, está emplantat en els jardins més pròxims al café del llach y té grabadas, l' una al devant, l' altra al darrera del pedestal, aquestas dugas inscripcions:

«Poble que sa llengua cobra se recobra á sí mateix.»

«Los ulls que la mort acluca los bada la eternitat.»

En el concurs d' obras teatrals celebrat pel *Centro de Lectura* de Reus, ha obtingut el primer premi l' eminent poeta Apeles Mestres ab un dramet en un acte titulat *La Senyoreta*.

El segon premi ha correspost á l' obra que duya per lema *Mitj dol*, y n' ha resultat guanyador el conegut escriptor D. Martí Giol, l' afortunat autor de *La Santa*.

Rebin abdós amichs la nostra més coral enhorabona.

—¿Qué anirá á la *Copa*?

—No.

—¿Y donchs, cóm es?...

—Ja veurá:

aixó de la *copa*, jo,
qu' he begut sempre ab porró...
ho trobo poch catalá.

NOTAS DE CASA

L' *Associació de Lectura Catalana* celebrá el passat di lluns al Palau de la Música la *Segona festa del Bell-parlar*.

LA ESQUELLA, sentint molt el no haverhi pogut assistir, agraeix la invitació que li fou enviada.

∴ Durant els días compresos entre 'l 25 de Desembre del present any y 'l 2 de Janer de 1910 se celebrará en aquesta ciutat un *Congrés Pedagógich*, exclusivament dedicat á las qüestions que 's relacionan ab la ensenyansa primaria á Espanya.

Els que desitjin conéixer las bases del *Congrés*, que per sa molta extensió no publiquem, poden demanarlas al Sr. D. Fernando Sancho, Secretari de la Comissió Organizada, carrer de la Llibreteria, 4, 3.^{er}, 1.^a, Barcelona.

∴ Hem rebut el magnífich cartell anunciador de la *Gran batalla de flors* que 'l día 18 del corrent, fetxa de la inauguració oficial de la Exposició Regional de Valencia, ha de celebrarse en la populosa ciutat del Turia.

Es un treball molt ben entés y de gran efecte, original del artista J. Mongrell, que honra tant al seu autor com als tallers litogrífichs Durá, ahont ha sigut estampat.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2



AVIS

Divendres que vé
día 21 de Maig

NÚMERO EXTRAORDINARI
GUIMERÁ

DE

La Esquella de la Torratxa

24 planas de ilustració y text, 15 céntims

DESGARRADA

NOVELA DE
ALICIA PESTANA
(Cañel)

Traducción de H. Giner de los Ríos

Un tomo, Ptas. 8

CURSO COMPLETO

DE

Arboricultura general

POR

MARIANO GAJÓN
Horticultor

— Un tomo en 8.º, Ptas. 5 —

EL HOGAR

Y EL TRATO SOCIAL

ARTE DE EMBELLEGER LA VIDA

POR

Laura García de Giner

Un tomo en 8.º Ptas. 4
Encuadernado 5

JUANITA

LA PERFECTA COCINERA

SELECTA COLECCIÓN DE

Pucheros y cocidos - Caldos - Sopas - Purés - Potajes - Macarrones - Arroz - Ensaladas
y entremeses - Salsas - Guarniciones - Picadillos ó rellenos - Huevos - Tortillas - Hor-
talizas - Carnes - Aves - Caza de pelo - Pescados

PASTELERÍA Y REPOSTERÍA

Cremas - Confituras sólidas - Confituras de jugo - Bizcochos - Buñuelos - Helados
etc., etc.

Un tomo en 8.º de 276 páginas, Ptas. 2 — Encuadernado en tela, Ptas. 3

PERE COROMINAS

LA VIDA AUSTERA

Un tomo en octau, Ptas. 3

MÁS CUENTOS BATURROS

POR T. GASCÓN

Ptas. 2

S. A. R. el príncipe LUIS AMADEO DE SABOYA

DUQUE DE LOS ABRUZZOS

EL RUWENZORI

VIAJE DE EXPLORACIÓN

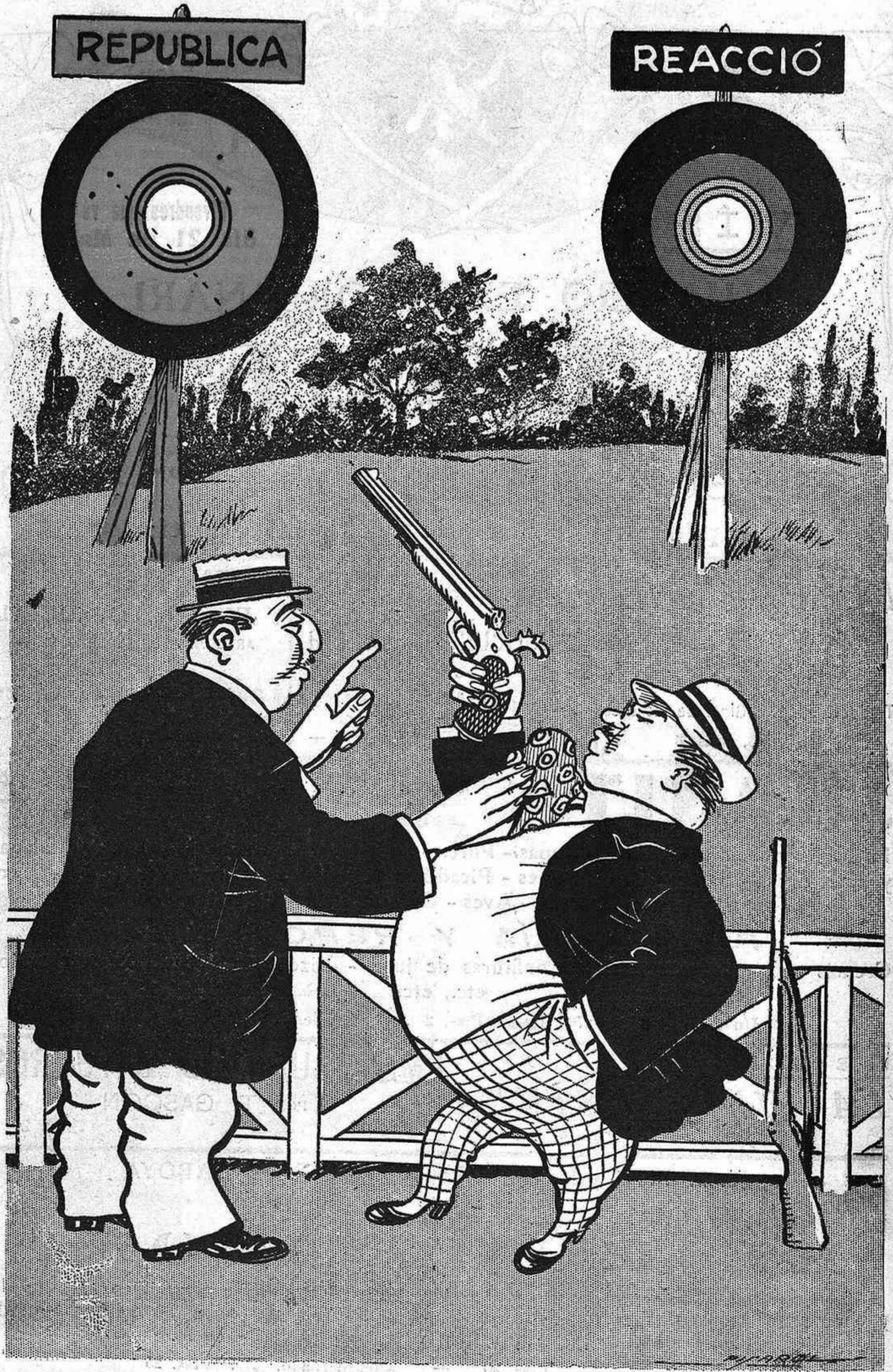
y primeras ascensiones á las más altas cúspides de esta cordillera nevada

LUJOSA EDICIÓN ILUSTRADA

Rústica. Ptas. 20 — Encuadernado. Ptas. 25

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet además un ral pera certícat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

ENTRETENIMENTS DEL «CAUDILLO»



—A la dreta ha de tirar, home'!
—¡Cál... La dreta ray. La que á mí 'm dona més cuydado es la esguerra.